

8. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб./ І.Т. Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко – К.: Кондор, 2012. – 224 с.

9. Тарасенко Р.Б. Інформаційне право: навч.-метод. посіб. / Р.Б. Тарасенко. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. – 512 с.

10. Хрипко С.Л. Інформаційне право: навч.-метод. посіб. / С.Л. Хрипко. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 234 с.

11. Цимбалюк В.С. Інформаційне право та інформаційна безпека / В.С. Цимбалюк. – К., 2001. – 230 с.

УДК 811.112.2

Гнилосир Наталія Олександрівна,

Чечель Яна Віталіївна,

магістранти групи ГФ-501 Полтавського національного технічного університету імені Ю.Кондратюка

Науковий керівник: Дмитренко Олена Володимирівна, к.філол.н., доцент кафедри іноземної філології та перекладу Полтавського національного технічного університету імені

Ю.Кондратюка

edmitrenko@rambler.ru

Особливості словотвору прикметників німецької мови

Словотвір є найважливішим шляхом розвитку словника, причому шляхом, який істотно відрізняється від зміни значення

слів, запозичення та звуконаслідування, тобто від інших способів розвитку та наслідування словникового складу. Проте окремі шляхи розвитку та збагачення словника перебувають у постійній взаємодії. Особливо чітко цей зв'язок виявляється при вивченні словотвору, зміни значення словотвору, запозичення словотвору і звуконаслідування. Найтісніший зв'язок спостерігається між словотвором і зміною значення слова.

У лексикології існує окремий розділ – дефінологія, яка має безпосередній вихід у словотвір. Давно вже порушується **проблема** створення словника дериваційних тлумачень для похідних слів [1, с. 47], але вона і понині є не вирішеною, що свідчить про її складність та **актуальність** даного питання взагалі. Кожна мова перебуває у постійному русі, і найважливішим його напрямком є збагачення словникового складу мови за допомогою словотвору, тобто утворення нових слів за вже наявними словотвірними типами, за певними, характерними для даної мови, словотвірними моделями.

Що ж до **аналізу досліджень і публікацій**, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми, то донедавна похідні слова, вивчення яких є об'єктом словотвору, досліджувалися, здебільшого, з формального боку, тобто в плані вираження, а змістовий бік залишався мало вивченим. Широке коло науковців присвятило свої доробки даній проблемі. Кубрякова Є.С., що досліджувала проблему словотвору вважає: «Специфіка

словотвору – в його багатоплановості; у різнобічності його зв'язків, а звідси будь-який однобічний розгляд процесів словотвору вже не відображає фактичний план справ та істотно обмежує власну проблематику словотвору» [2, с. 50]. Об'єктом дослідження Арутюнової А.Д є лексико-семантичні проблеми, речення та зміст. Степанова М.Д. розглядала методи синхронного аналізу лексики на матеріалі сучасної німецької мови. Фляйшер В. досліджував словотвір у сучасній німецькій мові. Аналіз науково-методичної літератури з даної проблематики свідчить про недостатній рівень дослідження питання та потребує його подальшого висвітлення.

Метою статті є аналіз особливостей словотвору прикметників у німецькій мові. Задля досягнення цієї мети передбачається вирішення наступних **завдань**:

- виявити найпродуктивніші словотвірні типи;
- дослідити суфіксальний та префіксальний похідні слів та з'ясувати їх питому вагу у словотворі;
- виокремити ступені семантичного збагачення прикметників.

Отже, слова мають свою структуру. Структура – це форма організації одиниці мовного вираження, що має системний, закономірний характер. Структура ніколи не має випадкового характеру, завжди пов'язана із системною організацією мови. Як зазначає М.Д. Степанова, структура є основною та початковою точкою аналізу для багатьох напрямів сучасного мовознавства, тоді як семантика – вторинною, а іноді взагалі не береться до уваги

[3, с.79]. За визначенням М.Д. Степанової, словотвірна модель – це стабільна структура, що має узагальнене лексико-категоріальне значення і здатна наповнюватися різним лексичним матеріалом. Морфологічним заповненням словотвірних моделей М.Д. Степанова називає включення в ту чи іншу модель первинних основ [3, 101].

До семантичних закономірностей функціонування словотвірних моделей належить, насамперед, їх співвідношення з семантичними класами слів, подібно до того, як морфологічні закономірності їх функціонування взаємодіють із поділом слів на частини мови. Для дериваційної моделі дається у лінгвістичній літературі узагальнене визначення, що охоплює похідні слова словотвірного ряду, об'єднаного спільністю словотвірної морфеми. Кубрякова О.С. визначає модель похідного як «єдину для словотвірного ряду схему його організації, що враховує як характер компонентів похідного, так і порядок їх розташування» [2, с. 65]. Таким чином, словотвірна модель характеризується, як двостороння словотвірна одиниця, що має формальну структуру і зміст.

Що стосується словотвірної структури похідних, то структурними елементами у складі слів є корінь слова й афікси (префікс, суфікс). Виявляється, що найпродуктивнішим словотвірним типом прикметника є деривація. Серед похідних слів переважають суфіксальні похідні, хоча й префіксальні похідні

складають значну частину від усього корпусу прикметників. Це дозволяє говорити про менш розвинуту префіксацію прикметників із суфіксом *-ig*. У групі розглянутих прикметників німецької мови розвиненішим є суфіксальне словотворення порівняно з префіксальним. Суфіксальне словотворення представлене численними словотвірними моделями, розмаїття яких зумовлене твірною основою. Нами відмічені такі словотвірні моделі:

Substantiv (іменник) + *-ig*: *bedürftig*;

Verb (дієслово) + *-ig*: *ausfällig*;

Adjektiv (прикметник) + *-ig*: *bedächtigt*.

Наприклад: *Ich stellte die Ölheizung an, ging in die Kochnische und machte mir einen kräftigen Kaffee (2, 47).*

Найпродуктивнішою моделлю словотвірних прикметників із суфіксом *-isch* є модель *Substantiv + -isch*. Наприклад: *Meine Eltern wohnen hier, und mein Bruder Leo, der unter Züpfners Patenschaft konvertiert ist, studiert hier katholische Theologie [2, с. 17].*

В.Фляйшер вважає найменш продуктивною моделлю утворення прикметників *Adjektiv + -isch*. Прикметник, на думку дослідника, як і інші самостійні частини мови, має словотвірну парадигму. Порівняно з іменником словотвірна парадигма прикметника бідніша, а порівняно з дієсловом та прийменником він більше схильний до цих частин мови, оскільки має такі самі словотвірні типи, зокрема: словоскладання та деривація

(префіксальні та суфіксальні похідні). Словотвірний тип є також основною одиницею класифікації словотвірних явищ. Основними ознаками словотвірного типу є: у плані змісту – спільне для кожного слова цього типу словотвірне значення, засноване на семантичному співвідношенні мотивованого та мотивуючого слів; у плані вираження – спільна структурна схема, що відрізняє всі слова даного типу від мотивуючих їх слів [4, с. 198].

При аналізі прикметників із суфіксами – *lich*, – *ig*, – *isch* за методом семантичного збагачення слід виокремити п'ять семантичних ступенів:

1) чиста мотивація: *der japanische Kassettenrecorder – der Kassettenrecorder aus Japan*;

2) порівняння: *die freundliche Behandlung – die Behandlung, wie die des Freundes*;

3) автосемантичне розширення: *ein zerbrechlicher Gegenstand – ein Gegenstand, der leicht zu zerbrechen ist*;

4) лексикалізація: *ein lustiger Abend – ein Abend, der so beschaffen ist, dass er Heiterkeit bewirkt*;

5) ідіоматизація: *ein prächtiger Einfall – ein ausgezeichnete vortrefflicher Einfall*.

Ми погоджуємося з думкою Степанової М.Д., яка зазначає, що завданням ад'єктивних дериваційних суфіксів є синтаксична транспозиція іменників [3, с. 79]. Суфікс *-lich*, переважно, субстантивних та відад'єктивних відносних прикметників,

великою мірою залежить від того, до якої основи він приєднується. Якщо до іменника, то він надає відтінок якості (z.B.: *mütterlich*), до прикметника – послаблення ступеня (z.B.: *rötlich*), до дієслова – активного значення (z.B.: *dienlich*).

Висновки. Отже, основним носієм словотвірного значення є похідне слово. Словотвірний тип та словотвірна модель виступають носіями семантичного значення опосередковано, через похідні, які входять до їхнього складу. Випадкових сполучень того чи іншого афікса зустрічається дуже мало. Чим більше утворень дає той чи інший афікс, тим продуктивнішим він є. Афікси бувають малопродуктивними, продуктивними та «абсолютно» продуктивними. Можна стверджувати, що корпус німецьких афіксів належить до останньої групи – найпродуктивнішої. Через диференціацію значень того чи іншого афікса при вживанні його для утворення якої-небудь частини мови від основ різних частин мови, одні й ті самі афікси набувають можливість виражати не тільки різноманітні відтінки одного і того самого значення, але інколи й абсолютно різних значень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова А.Д. Предложение и смысл: Лексико-семантические проблемы / А.Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1976. – 383 с.

2. Кубрякова Е.С. Что такое словообразование / Е.С. Кубрякова. – М. : Наука, 1965. – 78 с.

3. Степанова М.Д. Методы синхронного анализа лексики / на материале современного немецкого языка / М.Д.Степанова. – М. : Высшая школа, 1968. – 200 с.

4. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache/ Fleischer W. – Leipzig: Bibliographischesinstitut, 1974. – S. 237-296.

УДК 811.111

**Структурно-семантичні характеристики англійських
комп'ютерних термінів**

Моргун Аліна Миколаївна,

студентка групи 401-ГФ,

Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

email: adelina.pm1504@gmail.com

Науковий керівник: Балацька Олена Леонідівна,

к. філол. наук, доцент, доцент кафедри

іноземної філології та перекладу

Серед актуальних проблем сучасного мовознавства важливе місце посідає вивчення різноманітних аспектів термінологічних одиниць [1; 3-6], зокрема комп'ютерних [2; 7]. Утім незважаючи на